

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suaui Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt XVI. Noua Clementis consilia de Concilio. Ipsius obitus; eique Paulus III. suffectus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

ad inanem edendum strepitum, non pilas fulmineas ad vulnerandum: atque ita iacturam fecisset illius auctoritatis, quæ in animis improborum terrore continetur. Nec aliâ sanè lege videmus ceteros uti Principes: fulminantur proscriptiones, promulgantur edicta in perduelles Prouinciarum perturbatores, tametsi dubium sit satisne virium sit ad ea exequenda, tametsi quandoq; viribus hi postea præpolleant, tametsi denique interdum oporteat immunitatem iisdem concedere, eisdemque in amicitiam reuocare. Nihilominus ea priora prudenter peracta, ne iis omissis vnusquisque citra metum rebellaret: satiusque semper est, spiritus contumaces timore pœnæ frænare, quam impunitatis spem illismittere.

CAPVT XVI.

Nota Clementis consilia de Concilio. Ipsius obitus; eique Paulus III. successus.

IAm verò ut historiam ad propositi argumenti seriem redigamus, affirmat Suauis, Cæsarem iis auditis quæ de Concilio Rango- nus Nuntius proposuerat, conquestum cum Pontifice, quòd actum ab eo fuisset cum Protestantibus aliâ omnino ratione quàm Bononiæ conuenerant, adèd ut illi se delusos existimarent; ab eo- que enixè quæsisse, ut rationem iniret, quâ ipsis fieret satis: hæc verò Cæsaris literas in Vaticano confessu lectas octauâ Iunij, ac paulò ante nuntios perlatos, à Lantgrauio Hassiæ armis Ferdinando ademptam Wirtembergæ ditionem, ac Duci Ulrico hæretico legitimo domino restitutam; vnde opus fuerat Ferdinando cum iis pacem componere: Multos ex Purpuratis Patribus dixisse, Lutheranis à victoriâ elatis aliquid concedendum; nec vtendum ampliùs callidis artibus, sed verè sincereque Concilium conuocandum: verumtamen Pontificem, cum eorum potiori parte animaduertentem, fieri non posse ut ab hæreticis Concilium acciperetur iis conditionibus, quæ Romanæ Aulæ conducerent, sanxisse, Cæsari respondendum: cum in dies nouæ subnascentes discordiæ inter ipsum & Galliæ Regem, aliosque Principes Christianos audirentur, opus esse potiùs illas componi, quòd ex Concilio fructus expetiti colligerentur.

2 Mirum certè non est, Suauianas narrationes ab historica veritate aberrare; sed absurdum est, vel à poëtica verisimilitudine recedere: altero solùm opus est quòd veraces simus, altero quòd saltem veraces credamur. Quo nam pacto fieri potuisset, ut Cæsar conquereretur, à Nun-

1534.

à Nuntio Rangone actum cum Protestantibus aduersus quam inter se ac Pontificem Bononiæ conuenerat, si etiam tum mandata concorditer fuerant tradita duobus Ministris, ab utroque Principe Germaniam destinatis; si Legatus uterque à Ferdinando rei transigendæ rationem acceperat; si uterque simul aduentus rem peregerat, utriusque simul Ioannes Fredericus communi Protestantium nomine responsa reddiderat scripto? Sed rem enucleemus. Quinam è sancitis articulis, quæ syllaba fuerat immutata? Ipse plane Suis ea ne leuiter quidem indicat, cum ad ipsa fucanda nullus suppetat color. Quid? nonne ipsemet narrat, quod ex legitimis etiam Commentariis constat, tunc fuisse à Protestantibus reiectum Concilium consueto Ecclesiæ more celebrandum? Num forte Bononiæ concordauerant, habendum esse Concilium contra morem Ecclesiæ? Subdolâsne artes Cæterus Patrum nuncupabat, cum ea conditione Concilium propositum? An erant auctores Pontifici, ut aliâ ratione illud cogeret? Atqui eius narratio tam longè à uera despectit, ut numquam in Patrum Senatu Cæsaris seu querimoniæ seu literæ recitata fuerint, quantum ex eiusdem Senatus actibus liquet.

Scire iuuat, notam fuisse Pontifici, simulque molestant, parum sibi decoram, sed communem opinionem, susceptum ab eo illud iter ex priuato studio, quod patruelis neptem extolleret: quod eodem ob rationes supra relatas falsum arbitror. Idcirco in primo Patrum Purpuratorum confesio, à Romæ post suum regressum habito, publicas causas exposuit itineris à se suscepti: scripsitque^a potestati Romanorum Regi, se percupidum Concilij ex pio Cæsaris fratris voto; eâ ætate temporisque inclementiâ, itineris laboribus, marisque periculis caput obiectasse, quod Regem Galliæ ad consensum impelleret, cuius opera ad eam rem tam ingentis tamque perspicui momenti uidebatur: ea de causa, quod arctius eius animam ac uoluntatem sibi coniungeret, cum illo affinitatem contraxisset. Se quidem in eo Rege magnum Religionis studium nactum, sed ab eodem rem Christianam adedum variis motibus turbatam certum, ut opportunitiora tempora præstolanda existimaret, quibus ex cunctis Christianorum Prouinciis Concilium per omnium conspirationem fructuosius coalesceret. Hanc animorum præparationem ipsum utique curaturum polliceri, & consecutorum sperare: dolere se nihilominus; quod unde regi ipsam impetraturum confideret, solam rei spem tetulisset; quamquam ceteroqui congressus non absque emolumento Reipublicæ Christianæ fuisset: nullis quippe

a 12. Decembris
1534. ut in
Actis Confessio-
stijal.
b 20. Martij
ann. 1534.

quippe malis obuiam itum, indicatis per hæc armis, quæ in Cæsarem Rex antea moliebatur. 1534

4 Et sane de Concilio fatetur Suavis ipse, Regem urgente Clemente impendisse operam, uti Protestantes aliquam Italiae urbem comprobarent, cum Pontifici satis esset, eos consentire se Concilio interfuturos, uti Rangoni significauerant, tamen obtemperaturos se neququam pollicerentur: hoc enim ab hominibus adeo perditis sperandum non erat, illud verò Pontificem ac Cæsarem apud Catholicos satis commendabat. At illi Regis postulationi non assensere: ac præterea in Commentariis Petri Soriani, Veneti Oratoris apud Clementem VII. & Paulum III. habetur, ab Rege ipso ob alienationem animi à Carolo, recusatum Concilium in Germania, & agrè etiam Mantuæ acceptum, utpote iuris clientelâ, & propinquitate loci Imperij ditionibus nimis coniuncta.

5 In Vaticano Consessu ter, quantum comperio, ea de re actum post reditum Clementis, & ante illius obitum. Primò 18. Maij, quâ die exposuit Pontifex grauiſſimorum malorum seriem, quæ à Germaniæ dissidiis oriebantur, Anabaptistarum obsidionem, bellicos Turcarum apparatus ad Tunetum expugnandum. Atque ut hæc duo postrema intelligantur, breuiter insinuandum: de primo, Anabaptistas, innumeras sacrilegas ineptias disseminantes, occupato Monasterio præcipuâ Westfaliae urbe, Regem ibi creauisse Ioan- nem quemdam Bocoldum Leydensem sarcinatore, qui post ductam uxorem in adulterio deprehensus, ac inde noxam libidinis sanctimonie velo studens obumbrare, ausus est capitali pœnâ subditos cogere ad polygamiam, ritibus impijs ac ridiculis solenniter profitendam. Hi ergo ab Episcopo, ut legitimo Domino illius urbis, obsidione premebantur, ac postea deuicti, vulgo prius ludibrio fuere, deinde verò neci traditi, non ob cruciatum minus, quam ob ignominiam detestabili. Quod attinet ad secundum: Hadriadenus Oenobarbus, Solimanni classis Præfectus supremus, Neapoli, Romæque prius exterritis, potenti classe oram Italiae percurrens, direptisque Capreis, Fundis, Prochyta, Terracinaque, Tunetum versus deinde impetum vertit, ut inde Muleassem expelleret, qui crudeliter ambitiosus, quâ trucidatis quâ occæcatis vnâ cum Maiorone natu maiore vno & viginti fratribus, eorumque filiis, præter Roscetem fortunatâ elapsus fugâ, sibi Regnum Tunetanum occupauerat, subditis odiosus. Hinc Solimannus, per speciem expellendi tyranni, legitimi que Principis restituendi, tentabat, prout euenit, Regem eiusque ditionem sibi reddere vestigales, maioremque Christianis

Vide Spondanum anno 1534. num. 16. & anno 1535. num. 18.

6534. stianis populis eâ Regni proximi accessione metum incutere. De his itaque in eo Confessu Pontifex rationem reddidit.

Secundò, de iisdem rebus apud eosdem locutus est Clemens 8. Iunij, vt memorat Suauius, recensuitque denuò damna & discrimina Germaniæ, ex ea dissensione Religionis profecta, ac demum Patribus demandauit, vt re adeò graui attentius ponderatâ, in sequenti Senatu de opportunis remedijs sententias dicerent. Tertio, post biduum in Senatum Pontifex venit, nimirum 10. Iunij, lectæque ibi sunt literæ, non Caroli, sed eius fratris, quibus oppugnatus, non expugnatus Wirtembergensis Principatus nuntiabatur, quem Cæsar ante annos plurimos Ulrico abrogatum, Ferdinando contulerat, proptereâ quòd recusabat Ulricus illum sibi à Carolo, tanquam ab Archiduce ac Domino hereditario bonæ partis Sueuiæ, beneficiario iure dari agnoscere. Postea verò noua illa obfidio acciderat; cum enim fuerit in more positum, decimo quoque anno fœdus quoddam (Circulum Sueuicum appellant) apud Germanos instaurari, à Frederico Cæsare institutum, accitis vrbibus Imperio non omnino subiectis, quò per illud communis pax conuaretur; hoc fœdus postremò renouari haud potuerat ob Religionis dissidia. Vnde Lantgrauius occasione arreptâ, aliorumque hæreticorum Principum opibus fretus, illam Ferdinandi ditionem inuaserat. Ipse verò Ferdinandus concordiam Norimbergensem, vt notauimus, exeunte Iunio confirmauit, adeoque aliquot hebdomadis post enarratum Confessum, in quo Suauius ea de re Pontificem conquestum affirmat.

Cardinales concordiam sententiâ decreuere, nullum fore salubrius remedium, tum hæresi, tum reliquis Reipublicæ calamitatibus, quam Vniuersalem Synodum, pacemque inter maximos Christiani nominis Principes. Proinde, vt Pontifex pro vtraque eousque laborem impenderat, ita peculiari sedulitate eidem insisteret. Et quoniam emolumenta per Concilium speranda paci communi debebant inniti, eam primo loco promouendam. Ita libri legitimi de illo Patrum Confessu loquuntur; cetera commenticia.

Paulò post euenere quæ de obitu suo Pontifex præfagierat; qui post molestum variumque morbum, vnde se alioque grauiore tædio affecerat, die 25. Septembris decessit. Eius mors tanto excepto gaudio, quanto ipsius electio; non solum ob eam fatietatem quam parit diuturnitas Imperij per electionem deferendi; sed ob calamitates in illius administrationem ingruentes, quæ Principem plerumque inuisum, vt noxium reddunt, cunctis vt infaustum. Is etiam doctus

1534

dotibus verè caruit, quæ populorum studia conciliant, quæque in eo tamquam in Leonis patrie sperabantur, creditoque illius Pontificatus capite, cuius re verà solum dextera extiterat; beneficentiâ videlicet & humanitate, quæ in Leone præstiterunt, excessu noxio, sed plausibili; in Clemente defuerunt, defectu minùs quidem nocente, sed magis inuiso. In eo timor dominabatur: ea nimirum animi affectio, quæ dum alios pluris æstimat, hominem aliis minoris æstimabilem reddit. Ceterum mens in eo rerum plurimarum capax, magna in agendo solertia, conspicua morum grauitas, plurima linguæ efficacitas: hæc tamen decora, quæ Ministrum egregium priùs effecerant, haud quidem satis fuerunt, ut amabilem Principem postea redderent.

9 Postremis diebus aptè rationem iniit deligendi sibi successoris. Nam Mediceo Cardinali, patruelis sui filio, hominem ad id commendauit, non sibi amicitia in primis carum, nec beneficiis maxime deinctum, sed meritis supra ceteros insignem; Alexandrum videlicet Cardinalem Farnesium, Sacri Collegij Decanum: ita heredem voluit in Principatu, quem in Senatu non creauerat filium. Hunc postremis duobus Comitibus summi Principatus sibi competitorum Clemens expertus fuerat, quod in imbecilliorum animis odium parit, in obicem quasi propriæ celsitatis, at in magnanimis existimationem auget; victi siquidem amplitudo, victoris excellentiæ pretium facit. Hinc ab eo postea grauissimis negotiis consiliisque difficillimis admotus, ac demum Romæ Legatus pro Pontifice constitutus, cum is in Galliam profectus est.

Clementis iudicium subsequenti Vaticani Senatores, primò Comitiorum die concordibus suffragiis Alexandrum ad Pontificatum euehere Octobris die 13. Ait Suauis, ubi primùm Pontifex renuntiatus est, se Honorium Quintum nuncupasse; inde, cum solenniter coronaretur, Pauli III. nomen accepisse. Equidem huic errato libens potius pepercissem, quippe nonnullis Scriptoribus communi, nisi Suauis exquisitam rerum cognitionem sibi gloriosius arrogaret, cum tamen multas potius quam selectas habuisse videatur. Id igitur mera fabula est, uti constat non modò illorum Comitiorum Commentariis, ab iis qui interfuere conscriptis, atque ex Ephemeride Blasij Cæsenatis, à Pontificiis ceremoniis, ac Petri Pauli Gualterij Aretini, qui pariter adfuerit; sed ex legitimo libro, in quo Vaticani Senatus acta continentur.

* Videatur Spondanus ann. 1534 num. 9.

CAPVT